

**Regulatorna agencija
za elektronske komunikacije
i poštanske usluge (RATEL)**

Palmotićeve 2
11000 Beograd

Република Србија
Регулаторно тело за електронске
комуникације и поштанске услуге
Београд

БРОЈ: 00261917204-003
ДАТУМ: 16-09-2024

"SBB" d.o.o.
Broj 0659/2024
13. 09. 2024. god
BEOGRAD

Predmet: Prilog SBB-a javnoj raspravi u pogledu Nacrta Pravilnika o načinu prikupljanja podataka, održavanja, pristupa i načinu korišćenja baze podataka o vrsti, geografskoj lokaciji i raspoloživosti svih kapaciteta elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava i pristupa podacima koji mogu biti predmet zajedničkog korišćenja

13.09.2024. godine

I UVODNE NAPOMENE

Serbia Broadband – Srpske kablovske mreže (u daljem tekstu: SBB) se zahvaljuje Regulatornoj agenciji za elektronske komunikacije i poštanske usluge (RATEL) na prilici da uputi svoje predloge na Nacrt Pravilnika o načinu prikupljanja podataka, održavanja, pristupa i načinu korišćenja baze podataka o vrsti, geografskoj lokaciji i raspoloživosti svih kapaciteta elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava i pristupa podacima koji mogu biti predmet zajedničkog korišćenja (u daljem tekstu: Nacrt Pravilnika). Pre svega, smatramo da je jako značajno da regulativa koja se tiče zajedničkog korišćenja bude na adekvatan način zaokružena.

Kao što Vam je poznato, SBB je u prethodno periodu aktivno učestvovao na javnim konsultacijama koje se tiču regulative u oblasti uspostavljanja simetrične regulacije (Nacrt pravilnika o uslovima pristupa do prve ili nakon prve razdelne tačke i načinu raspodele troškova, Nacrt Metodologije za sprovođenje testa ekonomske replikacije - ERT), u odnosu na pitanja primene regulative vezane za ZTS (poput Nacrta Metodologije za sprovođenje „margin squeeze“ testa kod utvrđivanja cena usluga ili paketa usluga), ali i u odnosu na uslove za zajedničko korišćenje (Nacrt pravilnika o načinu i uslovima zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava i nepokretnosti, stepenu raspoloživosti slobodnog prostora i osnovnim elementima ugovora o zajedničkom korišćenju, u daljem tekstu: Nacrt pravilnika o zajedničkom korišćenju) koji je komplementaran sa Nacrtom pravilnika koji je predmet ovih javnih konsultacija i predstavlja jedinstveni okvir koji se tiče omogućavanja zajedničkog korišćenja u kontekstu optimalnog korišćenja infrastrukture.

U svim dosadašnjim javnim raspravama koje su okončane, predlozi SBB-a su mahom odbijani i to bez nekog suštinskog obrazloženja zašto nisu prihvaćene sugestije – budući da su se objašnjenja svodila na po nekoliko rečenica formalne prirode, poput onih da je određeni komentar vezan za predmet

regulacije drugih propisa, kao i da predmetni propis koji je na javnoj raspravi ne uređuje situaciju na koju se SBB-ov predlog odnosi, iako to najčešće i nije bio slučaj. Stoga ćemo i u ovom dokumentu morati da ponovimo neke od predloga, komentara i sugestija. Smatramo da suština javne rasprave nije pitanje ispunjavanja forme, nego potrebe da se zaista pribavi i sveobuhvatno razmotri mišljenje javnosti, a pogotovo onih subjekata koji će biti korisnici i adresati regulative koja je predmet javne rasprave.

Takođe, smatramo da je i raniji okvir koji je uređivao institut zajedničkog korišćenja bio adekvatna osnova da se izbegne bespotrebno i ekonomski neoptimalno repliciranje mreže, a da se opet obezbedi mogućnost izbora za krajnje korisnike i slobodna konkurencija, te zaštite drugi ciljevi javne politike – poput zaštite životne sredine, urbanizma i sl.

Ono što jeste bio problem je pitanje implementacije zakonskih odredbi, odnosno nedostaci koji su itekako bili vidljivi u praksi. Jedan deo problema je poticao od toga što ni u normativnom ni u praktičnom pogledu nisu primenjivani principi Direktive EU 2014/61 o merama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina (*Broadband Cost Reduction Directive - BCRD*¹), koja predstavlja ključni dokument vezan za zajedničko korišćenje. Drugi deo problema je poticao od jakog otpora pojedinih imaoaca infrastrukture u pogledu toga da u praksi zaživi zajedničko korišćenje i pristup njihovoj infrastrukturi (poput EPS-a ili operatora sa tržišnom snagom u državnom vlasništvu – Telekom Srbija). Naši dosadašnji predlozi, naročito u pogledu poboljšanja incijalnog Nacrta Pravilnika o zajedničkom korišćenju su se upravo zasnivali na potrebi da se osnovne postavke BCRD inkorporiraju u regulativu i da se isprave nedostaci uočeni u praksi (posebno u pogledu ažurnosti registra i odgovornosti za tu neažurnost), a polazeći od najbolje EU prakse država koje su već inkorporirale BCRD. U međuvremenu, poznato vam je i to da je doneta nova regulativa na EU - Uredba o *Gigabit* Infrastrukturi², koja predstavlja nadogradnju nad BCRD. Razumemo da je za implementaciju ovog novog EU dokumenta predviđeno donošenje novog zakona³, ali pitanje zajedničkog korišćenja i potreba za tim da se obezbedi transparentnost informacija kod zahteva za zajedničko korišćenje je već sada aktuelno i trebalo bi da bude predmet interesovanja i ovog Nacrta pravilnika. U suprotnom, ako se bude čekalo još nekoliko godina da se usvoji novi zakon, pa još desetine meseci da se i ovaj Nacrt pravilnika i Nacrt pravilnika o zajedničkom korišćenju usklađuju sa tim zakonom, nepotrebno će se izgubiti vreme koje je bitan resurs u planovima operatora koji se tiču mreže, pogotovo onih kojima su mogućnosti širenja značajno smanjene (što je evidentan slučaj sa SBB-om).

Kao što je RATEL-u poznato, SBB se suočava sa brojnim problemima koji se svode na svakodnevne opstrukcije i sprečavanje SBB-a da širi svoju mrežu (pre svega zbog nerazumevanje lokalnih samouprava i javnih komunalnih preduzeća pojedinih gradova, kao što su Bečej, Bor, Smederevo, odnedavno i Zaječar ali i brojni drugi gradovi). Poznati su Vam i problemi u pogledu upornog

¹ Directive 2014/61/EU of the European Parliament and of the Council of 15 May 2014 on measures to reduce the cost of deploying high-speed electronic communications networks.

² Regulation (EU) 2024/1309 of the European Parliament and of the Council of 29 April 2024 on measures to reduce the cost of deploying gigabit electronic communications networks, amending Regulation (EU) 2015/2120 and repealing Directive 2014/61/EU (Gigabit Infrastructure Act).

³ Predlog strategije razvoja elektronskih komunikacija, Akcioni plan.

odbijanja operatora za značajnom tržišnom snagom u državnom vlasništvu - Telekom Srbije, u vezi sa omogućavanjem pristupa kablovskoj kanalizaciji alternativnim operatorima (deo problema je i pitanje pristupa ažurnim informacijama), ali i sa trećim licima koja nisu operatori a poseduju infrastrukturu koja je podobna za korišćenje od strane telekomunikacionih operatora (slučaj EPS).

Ovde ćemo pokušati da izbegnemo nepotrebna ponavljanja i podsetićemo Vas na naše ranije dopise i istovremeno ukazati na to da je ovakvo nezadovoljavajuće stanje stvari najpre posledica primene regulative u praksi, i da za to i sam regulator nosi visoki stepen odgovornosti. Tek na drugom koraku je problem u nedorečenosti regulative.

Kada se govori o potrebi **jednake dostupnosti podataka o infrastrukturi koja je potencijalni predmet zajedničkog korišćenja**, moramo da podsetimo RATEL na nezadovoljavajuće stanje u kom se trenutno nalazi Baza podataka o kapacitetima koji mogu biti predmet korišćenja i pristupa, a koja evidentno nije ostvarila svrhu koju joj je namenila regulativa, ako se uzme u obzir njena ažurnost u pogledu infrastrukture operatora sa ZTS u državnom vlasništvu – Telekom Srbija. Ništa nije bolja situacija ni u pogledu trećih lica koja nisu operatori, ali na koja se takođe odnose odredbe zakona o zajedničkom korišćenju – na primer slučaj EPS-a koji je negirao čak i primenu regulative na njega (pre svega člana 51 nekadašnjeg ZEK-a⁴, videti rešenje povodom zahteva SBB u odnosu na zajedničko korišćenje infrastrukture EPS-a⁵), a kamoli obezbedio jednaku dostupnost podataka.

Ovaj Nacrt pravilnika, zajedno sa Nacrtom pravilnika o zajedničkom korišćenju, kao i sa drugom regulativom (pre svega *ex ante* regulativa i simetrična regulacija) uređuje neki vid pristupa infrastrukturi. Zato Nacrt pravilnika ne bi smeo da se posmatra izolovano i mimo pomenutih drugih segmenata regulative jer sa njima čini logičnu celinu, čiji je zajednički cilj obezbeđivanje efikasnosti u razvijanju mreža elektronskih komunikacija i omogućavanje alternative krajnjim korisnicima u maloprodaji. Pored toga, RATEL mora da uzme u obzir i kontekst u kojem rade alternativni operatori, odnosno da regulativu formuliše tako da alternativnim operatorima olakša, a ne oteža pristup, t.j. zajedničko korišćenje. Prvi korak u tome je obezbeđivanje jednakosti u pristupu informacijama.

Zato smatramo da je pre formulisanja Nacrta pravilnika bilo neophodno analizirati učinak prethodne regulative koja se tiče njihovih efekata u pogledu faktičkog ostvarivanja prava na pristup infrastrukturi koju nije lako replicirati (implementacije *ex ante* regulative u pogledu pristupa i praksa u primeni instituta zajedničkog korišćenja)⁶, kao i mapiranje stanja na terenu, da bi se prikupili podaci o stanju konkurencije i pravilno propisali uslovi za pristup prilagođeni domaćim prilikama. Takva analiza, zajedno sa EU dokumentima, poput odredaba Evropskog kodeksa elektronskih komunikacija⁷, Direktive 2014/61, BEREC izveštaja o implementaciji Direktive 2014/61⁸, Uredbe o *Gigabit* Infrastrukturi, akata i drugih dokumenata iz drugih država (poput HAKOM Pravilnika o

⁴ Službeni Glasnik RS, br. 44/10, 60/13- odluka US, 62/14 i 95/18-dr. zakon.

⁵ Videti Rešenje RATEL-a broj 1-01-3491-8/19-25 od 04.10.2019. godine.

⁶ Pa i implementiranje BRCD u srpsko zakonodavstvo.

⁷ Directive (EU) 2018/1972 of the European Parliament and of the Council of 11 December 2018 establishing the European Electronic Communications Code.

⁸ BEREC Report on Implementation of the Broadband Cost Reduction Directive

načinu i uvjetima pristupa, kolokacije i zajedničkog korištenja elektroničke komunikacijske infrastrukture i druge povezane opreme, u daljem tekstu: HAKOM Pravilnik, koji je RATEL u najvećoj meri koristio kod formulisanja Nacrta pravilnika o zajedničkom korišćenju), itd., može da se dobije fer i učinkovita regulativa zajedničkog korišćenja.

U nastavku ovog dokumenta ćemo dati načelne komentare na Nacrt pravilnika i istovremeno podvlačimo da su one jednake snage kao i konkretni komentari, i da je neophodno i da se RATEL na njih izjasni. Ovo pre svega što smatramo da je u dosadašnjim javnim raspravama u kojima je SBB učestvovao RATEL mahom ove načelne komentare ignorisao iako su oni davali kontekst i obrazloženje za konkretne komentare i sugestije. Ponavljamo i apel RATEL-u da komentare detaljno razmotri i na njih adekvatno obrazloži, suštinskim razlozima zašto je neki predlog odbijen ili prihvaćen, a ne formalno-birokratskim floskulama.

II NAČELNI KOMENTARI

Dostupnost informacija o infrastrukturi koja je generalno podobna za zajedničko korišćenje radi pružanja usluga elektronskih komunikacije je jedno od najbitnijih prethodnih pitanja koje bi trebalo razrešiti da bi regulativa koja uređuje pristup uopšte imala smisla. Način dostupnosti podataka o infrastrukturi suštinski predstavlja predmet Nacrta pravilnika, budući da odredbe člana 56 stav 4 ZEK propisuju da *Regulator, u saradnji sa organom nadležnim za poslove državnog premera i katastra, bliže uređuje način prikupljanja podataka, održavanja, pristupa, pristupa podacima koja mogu biti predmet zajedničkog korišćenja i korišćenja baze podataka...*

Relevantne odredbe BCRD propisuju obavezu omogućavanja pristupa „*osnovnim informacijama o dostupnoj fizičkoj infrastrukturi na području postavljanja*“, a koje minimalno treba da sadrže informacije o lokaciji i trasi, vrsti i trenutnom korišćenju infrastrukture i kontakt informacije.⁹ Kada se radi o civilnim radovima, osnovne informacije koju mrežni operatori moraju da obezbede su informacije o lokaciji i vrsti radova, elementi mreže u pitanju, procenjeni datum početka radova i njihovo trajanje, kontakt podaci¹⁰.

Dostupnost tih informacija, kada se radi o bilo kom javnom telu, bi trebalo omogućiti putem „*jedinstvene informativne tačke*“ (Single Information Point - SIP), „*uz određena ograničenja kojim bi se omogućile bezbednost i integritet mreže, posebno mreže unutar kritične infrastrukture, ili kako bi se zaštitile legitimne operativne i poslovne tajne*“¹¹, a ako osnovne informacije nisu dostupne putem jedinstvene informativne tačke **trebalo bi obezbediti operatorima da informacije zahtevaju direktno pisanim zahtevom od infrastrukturnog operatora**¹², sa kratkim rokovima. BCRD omogućava i tražiocima zahteva da im operatori koji poseduju odgovarajuću infrastrukturu omoguće i pregled te infrastrukture „na licu mesta“¹³. Sličan koncept zadržava i Uredba o gigabitnoj

⁹ BCRD, Član 4 stav 1 tač. a)-c).

¹⁰ BCRD, Član 6, stav 1, tač. a)-d).

¹¹ Direktiva 2014/61, Recital 20 i član 4 st. 2-4.

¹² Direktiva 2014/61, Recital 22.

¹³ Direktiva 2014/61, Recital 22, i član 4 stav 5.

infrastrukturi, s tim da navodi da podaci o lokaciji i trasi moraju da budu georeferencirani, i predviđa mogućnost za države članice da prošire ovaj minimalni skup informacija, a navode **i podatke o zauzetosti fizičke infrastrukture i „indikativne informacije“ o dostupnosti dark fiber**¹⁴, a kada se radi o civilnim radovima, pored onih informacija koje zahtev BCRD traži još i procenjeni datum za podnošenje projekta za dobijanje dozvola, ako je primenjivo¹⁵.

Shodno članu 56 ZEK¹⁶ RATEL je dužan da vodi ažurnu bazu podataka o vrsti, geografskoj lokaciji i raspoloživosti svih kapaciteta elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava u skladu sa zakonom i podzakonskim aktima kojima se uređuje oblast nacionalne infrastrukture geoprostornih podataka, metapodataka, interoperabilnost, mrežni servisi, pristup skupovima i servisima podataka. tačke. Ipak, ova baza je uspostavljena još po odredbama ranije važećeg ZEK, pod nazivom Baza podataka o kapacitetima koji mogu biti predmet zajedničkog korišćenja i pristupa (u daljem tekstu: Baza podataka). Imajući to u vidu, RATEL je već formiranjem Baze podataka bio uspostavljen kao svojevrsni SIP u odnosu na podatke, i to kako za telekomunikacione operatore, tako i za ostala lica koja poseduju infrastrukturu podobnu za zajedničko korišćenje, a što nije neuobičajena praksa u evropskim okvirima u primeni BCRD¹⁷, te je neophodno da se u njenom koncipiranju i po pitanju dostupnosti podataka pridržava pravila BCRD, odnosno Uredbe o gigabitnoj infrastrukturi.

Problem Baze podataka je u njenoj neažurnosti i nepouzdanosti. Kao što smo već istakli, uspostavljena je još po odredbama člana 52 ranijeg ZEK (iz 2010. godine) i podzakonskim aktima RATEL-a¹⁸, a počela je sa radom u junu 2016. godine¹⁹. Po podacima na internet stranici RATEL-a, poslednji put je ažurirana 15.03.2017. godine²⁰, što je jasan pokazatelj navedenih problema.

Opet moramo da podsetimo RATEL da mu je SBB tokom prethodnih godina u nekoliko navrata skretao pažnju na značaj ažurnosti Baze podataka koja se tiče zajedničkog korišćenja, budući da operator-korisnik može jedino iz te Baze podataka da stekne uvid o raspoloživosti kapaciteta infrastrukturnog operatora.

Čak je i sam RATEL posredno uvideo problem neažurnosti baze i to pominje u svojim aktima: „*Takođe, prilikom provere telekomunikacione kanalizacije, **konstatovani su određeni nedostaci koji se odnose na popunu Baze podataka, kao i na obeležavanje okana i kablova u telekomunikacionoj kanalizaciji operatora Telekom Srbija a.d.***”²¹ Takođe, u dopisima koje je RATEL upućivao ZTS operatoru u državnom vlasništvu, pitanje neažurnosti Baze podataka je dodatno elaborirano: „*Baza podataka o kapacitetima koji mogu da budu predmet zajedničkog korišćenja i pristupa nije ažurirana, odnosno u*

¹⁴ Uredba o gigabitnoj infrastrukturi, Recital 28 i član 4 stav 1 i 2.

¹⁵ Uredba o gigabitnoj infrastrukturi, član 5, stav 1, tačka d).

¹⁶ Ali i po prethodno važećem okviru – član 52 ranije važećeg ZEK-a.

¹⁷ Videti: **Broadband Cost Reduction Directive (BCRD) - Transposition and implementation**, Cullen, objavljeno 01.10.2018.

¹⁸ Pravilnik o načinu prikupljanja i objavljivanja podataka o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji kapaciteta elektronske komunikacione mreže („Službeni glasnik RS“, broj 66/15).

¹⁹ RATEL: Pregled tržišta elektronskih komunikacija i poštanskih usluga u Republici Srbiji za 2022. godinu, strana 130.

²⁰ <https://registar.ratel.rs/cyr/>, pristupljeno dana 28.08.2024. godine.

²¹ Rešenje RATEL-a broj 1-01-3410-1/20-59 od 22.09.2021. godine, strana 34.

nekim slučajevima je i nepravilno popunjena²², kao i „Telekom Srbija a.d. je u obavezi da nepravilnosti iz tačke 2 ovog dopisa otkloni u roku od 6 (šest) meseci na način kojim će ispuniti obaveze iz člana 6 Pravilnika o načinu prikupljanja i objavljivanja podataka o vrsti, raspoloživosti i geografskoj lokaciji kapaciteta elektronske komunikacione mreže („Službeni glasnik RS“, br. 66/15).“²³ SBB ne poseduje precizne informacije šta je operator sa ZTS po ovom pitanju uradio u pogledu ažurnosti Baze podataka.

Osim BCRD i Uredbe o gigabitnoj infrastrukturi, i drugi relevantni dokumenti u okviru EU ukazuju na ključni značaj pristupa podacima koji se tiču infrastrukture za ostvarivanje prava na pristup.

Tako BEREC u jednom od svojih izveštaja navodi i sledeće: „Grafičke i ažurne informacije o lokacijama gde se izvode radovi (cevi, šahtovi, stubovi itd.), do privatnih područja, tako da operatori mogu da usklade svoje zahteve. Ovakve informacije/baze podataka moraju da budu dostupne u realnom vremenu, odnosno kroz Extranet stranu“²⁴ i „Ako informacije vezane za zauzetost cevi nisu dostupne, trebalo bi sprovesti anketu kako bi se kompilirale informacije i ažurirali zapisi vezani za infrastrukturu, a sve da bi se došlo do informacija o zauzetosti cevi, sa identifikacijom i karakterizacijom kabela ili kablova instaliranih u svakoj cevi ili pod-cevi“²⁵.

Nije zgoreg ni pomenuti ni uporedne primere dobre prakse, u kojima se pravilno ocenjuje značaj ažurnih podataka i pristup tim podacima posmatra u kontekstu cilja do kojeg bi trebalo da dovedu (omogućavanje pristupa), a ne kao ispunjavanje forme.

Britanski regulator OFCOM na primer postavlja jasna očekivanja u odnosu na operatora sa ZTS kada se radi o dostupnosti podataka o raspoloživosti infrastrukture kroz ocenu kvaliteta baze podataka britanskog Openreach-a (povezanog lica BT), navodeći sledeće:

“Telekomunikacioni operatori sada imaju pristup pripadajućim podacima o infrastrukturi koji se tiču cevi, okana i stubova, a koji su dostupni planerima Openreach-a kroz njihovu bazu podataka Piper. Openreach takođe pruža procene kapaciteta za cevi iz podataka o kablovima.

Naše mišljenje je da je to značajna prekretnica. Telekomunikacioni operatori sada imaju pristup suštinski identičnim informacijama o cevima, oknima i stubovima, koje planeri Openreach-a koriste da planiraju optičku mrežu, značajno smanjujući rizik da telekomunikacioni operatori budu u nedostatku u odnosu na Openreach kada planiraju njihovu sopstvenu mrežu putem korišćenja fizičke infrastrukture Openreach-a²⁶

²² Dopis RATEL-a broj 1-01-3491-226/21 od 27.07.2021. godine, strana 1.

²³ Dopis RATEL-a broj 1-01-3491-226/21-1 od 05.08.2021. godine, strana 2.

²⁴ BEREC Report, Next Generation Access – Implementation Issues and Wholesale Products, Mart 2010, strana 45, dostupno na internet stranici BEREC, putem sledećeg linka: <https://bit.ly/3rywsgu>, pristupljeno dana 18.04.2022. godine.

²⁵ Ibid.

²⁶ OFCOM, Analiza WLA tržišta: Izjava – Deo 3 regulatorne obaveze koje se tiču pristupa fizičkoj infrastrukturi od 28.03.2018. godine (Wholesale Local Access Market Review: Statement – Volume 3 Physical infrastructure access remedy of 28 March 2018), paragraf 6.67 i 6.68, strana 192, dostupno na OFCOM internet stranici putem sledećeg linka: <https://bit.ly/37WLB4m>, pristupljeno dana 18.04.2022. godine.

Takođe, BEREC-ov izveštaj iz 2019. godine nalazi da većina nacionalnih regulatora zahteva od zatečenog (incumbent) operatora da omogući pristup bazi podataka preko koje konkurenti mogu da dobiju informacije o lokaciji infrastrukture, određeni broj posmatranih zemalja obavezuje operatora sa ZTS da daje i informacije o zauzetosti infrastrukture. Takođe, čak 11 zemalja obavezuje operatora sa ZTS da obezbedi automatske sisteme za slanje veleprodajnih zahteva i odgovora (na primer web interfejs) za pristup cevima (Švajcarska, Španija, Francuska, Grčka, Mađarska, Italija, Letonija, Crna Gora, Norveška, Portugalija i Velika Britanija), odnosno za pristup oknima i šahtovima čak 10 (sve već pomenute osim Crne Gore)²⁷.

Ovakvih mehanizama nažalost nema u regulatornoj praksi u Srbiji, budući da se operatori, da bi dobili podatke o trasama moraju oslanjati ili na Bazu podataka (koja je poslednji put ažurirana 2017. godine) ili na podatke operatora sa ZTS (koji nema nikakvo ograničenje da manipuliše sa podacima i dostavi ono što on želi da dostavi ne obezbeđujući više puta pominjanu simetričnost informacijama).

Dalje, već smo pomenuli i to da BCRD i Uredba o gigabitnoj povezanosti obavezuju države članice da preko SIP obezbede minimalni set podataka o infrastrukturi. Ipak, brojne države idu i van ovog okvira, i obezbeđuju dodatne podatke, što potvrđuje i izveštaj BEREC koji se bavi implementacijom BCRD i navodi primer Finske, koja, pored minimalnih informacija dostavlja i informacije o *aktivnosti podzemne mreže* i Poljske, koja daje *informacije o zauzeću infrastrukture ako je te informacije infrastrukturni operator dao dobrovoljno*²⁸ (dakle i pre Uredbe o gigabitnoj infrastrukturi). Dodatno, važno je i na koji način su informacije dostupne korisnicima čime se takođe bavi pomenuti izveštaj.

Dakle, najbitniji preduslov za efikasno iskorišćavanje instituta zajedničkog korišćenja je u dostupnosti i ažurnosti Baze podataka koja je funkcionalna, odnosno omogućava da operator-korisnik sazna tačne informacije o statusu i zauzeću infrastrukture kako bi uopšte mogao da podnese zahtev.

Mimo baze podataka u smislu SIP-a po Direktivi 2014/61, infrastrukturni operator mora da se obaveže da će omogućiti pristup određenim podacima koji se ne nalaze u SIP-u, kao i pregled na licu mesta, što je SBB predlagao kroz komentare na Nacrt pravilnika o zajedničkom korišćenju. Napominjemo da je SBB u svojim komentarima na Nacrt pravilnika o zajedničkom korišćenju predlagao da se, u skladu sa relevantnim odredbama i principima BCRD u pogledu transparentnosti informacija, doda novi član 9a, koji bi uredio način pristupa informacijama ako one nisu dostupne kroz SIP, odnosno u našem slučaju kroz Bazu podataka, ali da je taj predlog RATEL odbio navodeći: „Predlog se ne prihvata iz razloga što član 9a u tekstu koji je SBB DOO predložio nije predmet ovog opšteg akta, budući da uređuje postupak koje prethodi podnošenju zahteva operatoru ili trećem licu za zajedničko korišćenje.”²⁹ U našim komentarima smo jasno naglasili da je za ostvarivanje prava po

²⁷ Izveštaj BEREC-a o pristupu fizičkoj infrastrukturi u kontekstu analize tržišta od 13.06.2019. godine (BEREC Report on Access to physical infrastructure in the context of market analyses, 13 June 2019), strana 11.

²⁸ Izveštaj BEREC-a o implementaciji Direktive 2014/61 od 07.12.2017. godine (BEREC Report Implementation of the Broadband Cost Reduction Directive), strana 18.

²⁹ RATEL: Izveštaj o sprovedenim javnim konsultacijama o Nacrtu pravilnika o načinu i uslovima zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava i nepokretnosti, stepenu raspoloživosti slobodnog prostora i osnovnim elementima ugovora o zajedničkom korišćenju, broj 1-01-3400-9/24-5 od 18.04.2024. godine, strana 14.

osnovu zajedničkog korišćenja neophodno da se pribave tačne informacije o infrastrukturi, a da ako ih nema u Bazi podataka, i ako su podaci operatora sa ZTS nepouzdana, postoji potreba da se reguliše pristup, pogotovo što Nacrt pravilnika o zajedničkom korišćenju ne uređuje postupak nakon podnošenja zahteva operatora koji traži pristup već „način i uslove zajedničkog korišćenja elektronske komunikacione mreže, pripadajućih sredstava i nepokretnosti iz stava 1. ovog člana, stepen raspoloživosti slobodnog prostora i osnovne elemente ugovora o zajedničkom korišćenju.“ Upravo i ovakav odgovor RATEL-a ukazuje na to da komentari SBB-a zapravo i nisu uzeti u razmatranje.

Imajući sve navedeno u vidu, ključni izazovi i kod formulisanja Nacrta pravilnika ostaju pitanja:

- **minimalnog seta informacija** koje će biti dostupne u Bazi podataka kao svojevrsnog SIP-a,
- **ažurnosti takve baze**, odnosno mehanizama obezbeđivanja njihove ažurnosti, uključujući i sankcije,
- **pitanje dostupnosti informacija** koje se ili ne nalaze u Bazi podataka ili nisu ažurne.

Smatramo da ova pitanja nisu adresirana ni u ovom Nacrtu pravilnika, ni u Nacrtu pravilnika o zajedničkom korišćenju, pa stoga, bez obzira na izmene neće uticati na adresiranje problema koji su uočeni u praksi.

III KONKRETNI KOMENTARI

3.1 *Predlažemo dopunu člana 5 stav 4 Nacrta pravilnika tako da glasi:*

„(4) Za svaku vrstu podataka iz stava 3. ovog člana su definisane podvrste, a za svaku podvrstu su definisani atributi odnosno tehnički parametri koji ih detaljno opisuju, uključujući i podatke o geografskoj lokaciji i raspoloživosti svih kapaciteta (**poput podataka o stepenu zauzetosti fizičke infrastrukture, indikativnih informacija o dostupnosti dark fiber i sl.**), **podatke o geografskoj lokaciji trase, podatke o tipu infrastrukture, kao i kontakt podatke za dobijanje dodatnih informacija.**

OBRAZLOŽENJE: Predložena izmena ima za cilj da u delu u kom se propisuje minimalni set podataka koji bi trebalo da budu dostupni tražiocu pristupa, bude usklađena sa članom 4 Uredbe o *Gigabit* Infrastrukturi. Kao što smo naveli u poglavljima I i II, smatramo da ne treba čekati sa usvajanjem novog zakona da bi se relevantni principi i odredbe Uredbe o gigabit infrastrukturi implementirale. Kako Baza podataka ima karakter SIP, smatramo da je neophodno u članu 5 stav 4 dati određena preciziranja koja polaze od citiranih članova Uredbe o gigabit infrastrukturi. Videti i načelne komentare (poglavlje II).

3.2 *Predlažemo dopunu člana 8 stav 3 Nacrta pravilnika tako da glasi:*

(3) Regulator redovno, a najmanje jednom u tri meseca, po službenoj dužnosti ili po predstavi trećeg lica, ažurira podatke iz katastra vodova kao i druge podatke koji su navedeni u Prilogu ovog pravilnika, i koje Zavod prikuplja u skladu sa zakonom kojim se uređuje državni premer i katastar.

OBRAZLOŽENJE: Smatramo da je pored obaveza operatora koji dostavljaju podatke, neophodno da se pojača odgovornost samog Regulatora, koji je shodno članu 56 ZEK, odgovoran za vođenje „ažurne baze“. Praksa je pokazala da je neophodno utvrditi striktnije rokove za ažuriranje baze, jer u suprotnom se dešava da u praksi Baza podataka uopšte nije ažurna (podsećamo, po podacima na internet stranici RATEL-a, trenutna Baza podataka poslednji put je ažurirana 15.03.2017. godine).

3.3 Predlažemo izmenu člana 9 stav 2 Nacrta pravilnika, kao i dodavanje novog stava 2a, posle stava 2 istog člana, kao i da se nakon stava 3 istog člana dodaju novi stavovi 3a)-3d), tako da glase:

(2) U slučaju izgradnje nove infrastrukture, odnosno elektronske komunikacione mreže i pripadajućih sredstava, kao i vršenju planiranih radova u vezi sa postojećom infrastrukturom, operator je dužan da podatke dostavi Regulatoru u roku od 15 dana od dana početka njenog korišćenja.

(2a) U slučaju iz stava 2 ovog člana, operator, pored podataka iz člana 5 ovog Pravilnika, dostavlja i informacije o planiranom datumu početka radova, planiranom trajanju radova, planiranom datumu podnošenja projekata radi dobijanja odgovarajućeg ovlašćenja za izgradnju, kao i kontakt podatke za dobijanje dodatnih informacija.“

(3a) Regulator, najmanje jednom u tri meseca, po službenoj dužnosti vrši stručni nadzor u skladu sa odredbama Zakona u odnosu na postupanje operatora u skladu sa obavezama iz ovog člana.

(3b) Regulator postupak stručnog nadzora iz stava 3a) ovog člana može pokrenuti i po osnovu predstavljenosti trećeg lica ili zahtevom trećeg lica kome je priznato svojstvo stranke u postupku u skladu sa zakonom koji uređuje inspekcijski nadzor.

(3c) Ako u vršenju stručnog nadzora Regulator utvrdi da operator nije postupio u skladu s obavezama iz stava 1 i/ili stava 2 ovog člana, odnosno da nije dostavio zahtevane podatke, o tome obaveštava nadziranog subjekta i određuje mu rok od 15 dana da dostavi zahtevane podatke.

(3d) Ako Regulator utvrdi da operator ni u dodatnom ostavljenom roku nije dostavio zahtevane podatke, podnosi prijavu inspekciji u skladu sa Zakonom.“

OBRAZLOŽENJE: Dopuna putem novog stava 2a) u članu 9 Nacrta pravilnika, ima za cilj usklađivanje sa članom 6 Uredbe o Gigabit Infrastrukturi, koji govori o minimalnom setu podataka koji se dostavljaju u odnosu na vršenje radova vezanih za infrastrukturu (videti i načelne komentare u poglavlju II). Predložene izmene putem novih stavova 3a-3d imaju za cilj da pojačaju odgovornost operatora koji dostavljaju podatke o infrastrukturi, a kako bi se, u skladu sa postojećim pravnim okvirom – Zakonom o elektronskim komunikacijama i Zakonom o inspekcijskom nadzoru, predvideli jasni rokovi za usklađivanje sa obavezama iz zakona, i kako bi se utvrdili jasni proceduralni koraci u slučaju da postoji neusklađenost. Sve ovo da bi se adresirali problemi u praksi, a naročito kada se radi o postupanju operatora sa značajnom tržišnom snagom u državnom vlasništvu koji podatke u bazi

nije držao ažurnim, a kome je operator davao prilično duge rokove za dostavljanje ažurnih podataka koji nisu delovali stimulatивно na njega da ispravi uočene nedostatke u pogledu te ažurnosti.

3.4 Predlažemo brisanje podvrste koaksijalni priključak i bakarna parica priključak u okviru vrste pristupne tačke mreže u tabeli u Prilogu 1., a u vezi sa članom 5. koji definiše vrste u koje će se smestati podaci elektronske komunikacione mreže.

OBRAZLOŽENJE: Uzimajući u obzir da postoji više miliona pristupnih tačaka ove podvrste, smatramo da će za njihov unos biti potrebno mnogo vremena, a evidentno je da obe podvrste više neće biti predmet zajedničkog korišćenja zbog zastarelosti tehnologije. A kako je ova vrsta podataka prva tačka na listi za prikupljanje podataka, izražavamo bojazan da ostale tačke koje su interesantne za korišćenje zajedničkog pristupa, neće doći na red da budu ubačene, odnosno dostupne zainteresovanim operatorima još dugo vremena.

Imajući sve gore navedeno u vidu, molimo Vas da predložene komentare temeljno razmotrite i inkorporirate u finalnu verziju Nacrta Pravilnika. Takođe, ukazujemo da smo otvoreni da nastavimo razgovore o ovoj važnoj temi i nakon formalnog okončanja javne rasprave.

S poštovanjem,

Za SBB

Milija Zeković, direktor

